

השוכר את הפועל פרק המישי עבודה זרה סג.

עין משפט
נר מצוה

מסורת הש"ס

ליחול עליה איסור אסנן למפרע. שהרי מתחלה ע"מ ציאה נתנו לה: קני מעכשיו. קודם ציאה פשיטא דמוטר דאע"ג דע"מ ציאה יציאה ניהלה כיון דמקמי ציאה יציאה ניהלה לאו שכר ציאה הוא: ואי מלטרין לך קני מעכשיו. הלכך אלטרין מתני' לאשמעינן דאע"ג

דאמר לה לא יקני לך עד שעת ציאה כיון דהדר אמר לה אי מלטרין לך קני מעכשיו הויה לה מתנת חנם כי שקלמיה ואקריבמיה: כיון דאמר מר. (א) בתוספתא דקדושין צ"ק (דף כח:). בטלה זה. כל כמה דיהיב לה הוי אסנן דמהשתא קנימיה: בטלה ספס. כי יהיב לה לאחר זמן לאו אסנן הוא דהשתא הוא דקנייה (א) ליה: עובד כוכבים לאו בר משיכה דמי כתיבא או קנה מיד עמיתקו: הא קנייה (א) ליה. מהשתא קודם ציאה והיכי קרי ליה צא עליה ואח"כ נתן לה: ואי לא שקלמיה. ביום פלוני צאתהניך הלכך צא עליה ואח"כ נתן לה הוא ומיחו הואיל ומשעת ציאה שויה אפותיקי ועמד בחצירה חיל עליה אסנן: מסייר כשש. לר' ינאי: לפועלו ולחמיו. עובד כוכבים או עמי הארץ: לא

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשעת ציאה (ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה) חל"מ וי"ב פ"א ח"ן ו: (ב) שם כה קטל ליה לא צריכא: (א) תוס' ד"ה ואינו וי' מי חזקין לשעת פירוש: (ד) בא"ד המקיפו דמשעבד ליה דכיון דאדוריה לאקופי קני וי' סמן עליו חנוני ומשועבד: (ה) בא"ד דלא היה לו וי' מפירות שניית כיון שגבר: (ו) בא"ד דכיון דאדוריה לאקופיה וי' דלשיעבוד הדינר קנה וי' להקדיש מעתה אלא שקונה הדינר:

מוסף רש"י

ליחול עליה איסור אסנן למפרע. הואיל וכשעת ציאה עדיין הויה קיים ויזון שהוא צא עליה ואחר כך נתן לה טלה איכא למימר כיון דלא יחזיר בשעת ציאה לא מתקשר מתנה בעלמא הוא (תורה סס.). קודם ציאה (שס.). ואי מוצטרך לך קני מעכשיו. הלכך בדרשה הוא ומתא לאקריביה דכיון דאמר לה לא יקני לך עד שעת ציאה אלטרין לאשמעינן דמוטר אס קדמה והקריבמו דס"ד אסנן (שס.). אמירות לגבוי. ולא מצי למיחדר כאלו מקשרו להדיט (שס.). בטלה זה. הואיל דיהיב בשעת ציאה חיל עליה אסנן מיד (שס.). בטלה ספס. דמשער לה בתר הי מתנה בעלמא הוא. דאין אסנן אלא המיוחד בשעת ציאה (שס.). קטל לה בשעת ציאה ולא חיל עליה איסור אסנן (שס.) בשש"ס. הא קניא לה. דהואיל וקא בחצירה קנייה ליה בשעת ציאה מיד ואמאי קרי ליה ואח"כ נתן. ועוד פשיטא דאסור (שס.). ואי לא שקלמיה באחצירה. הלכך כי מני ולא יידיב לה וזו איגלא מלתא דדריה הוי בשעת ציאה. ומיחו אח"כ הוא. דהא לא הוי דיהיב עד דמני יום פלוני ואיטרין לאשמעינן דאסור (שס.).

דאמר לה יציאה גביך. כלומר לא תקני עד שעת ציאה והלכך לא הוי פשיטא דליהוי מותר מאחר שגלה בדעמו שלא תקנה עד שעת ציאה ומשום אסנן נמי ליכא דהא אמר לה אי צריכא לך קני מעכשיו: ואי דלמא השתא מיהא קאי בעיניה.

ואע"פ שאין אסנן חל על המוקדשין דכתיב לכל נדר פרט לנדר שמה הכא מאחר דאיתיה בשעת ציאה חל איסור אסנן למפרע משעה דיהיב לה ולא לא היה הקדש: ודא מחצרה משיבה. פי' ואפי' לר' יוחנן דאמר י' דבר תורה מעות קונות הכא גבי אסנן לא קנו כיון שהפקיעו חכמים דאין קניית מעות קונה ואוקומה אמשיה גס ממנה הפקיעו ואין כאן אסנן כלל ולא דמי להאי דפרק הזהב (ב"מ דף מה.). נתנה לטעון מעל שקניית הכסף מועיל דכיון דמעל מן התורה מי יפקיע המעילה ממעות הקדש: בזונה עובדת בוכבים. לא קניא במשיכה וברש"ל משי דאמר (א) לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים צכספ דאילו לר' יוחנן אית ליה לעובד כוכבים במשיכה ומשום דרז חסדא אית ליה פרק הזהב (ב"מ דף מו:). כר' יוחנן הדר משי שניא אחריתא דלרבי יוחנן לא תקשי: ב. בגון דקאי בחצירה. ואי' לישני תרומה בטלה זה הא דקאי בחצירה והא דלא קאי בחצירה וי' דניחא ליה לאוקומה בטלה סתם אפילו קאי בחצירה עס טלאים אחרים שלו אע"פ שאינו יכול לחזותה לטלה מן השוק אפילו הכי אין שם אסנן חל אפילו למאן דאית ליה צריה אלא על המצורר בשעת ציאה: ואינן חושש לא משום שביעית. פי' צקונטרס שמה ימסור דמים הללו למי שחשוד על השביעית ותניא אין

מוסרין דמי פירות שציעית לעס הארץ ופריך הכי מדקאסר צלאו ואכלו ואני פורע אלמא כי קפרע דמי איסורא קפרע וגרסינן דמי שציעית ואע"פ שכבר אכלום הכי נמי דזי' ר' ינאי כי קפרעי דמי שציעית הס וקשה מי חזקין לשנות (א) פירות שציעית ממעשר וכן נסך שהטעם מפני שגראה כמאכל לפועלו דבר שאינו מעושר או יין נסך ה"ג היה לו לפרש שמאכל שציעית לפועלו וגמלא פורע חובו מדמי שציעית ועוד תקשי לרב שש דמפרש טעם דברייתא משום דמי פירות שציעית דלמא אחר הביעור איירי ואיסורא משום דנהנה מפירות שציעית בשעת האיסור דומיא דין נסך דהוי טעמא משום דנהנה מיין נסך אי נמי אפילו קודם הביעור וטעמא משום שפורע חובו מפירות שציעית שקונה פירות שציעית ומאכלין לפועלו ולא דמי כלל לרבי ר' ינאי ועוד קשה צסמוך דמסיק צחנוני המקיפו (ד) דמשעבד ליה דכיון דדריכה לאקופי קני ליה דינר גביה פי' דכיון דמקיפו לצלל הבית סמן עליו ומשועבד לו צעל הבית לפי סממן עליו לכן הוי דמי שציעית אצל דזי' ר' ינאי לא הוי חנוני המקיפו ולא סמכא דעתייהו כולי האי ולא משעבדי להו דזי' ר' ינאי מהשתא ובי פרעי להו אחר זמן לאו חליפי שציעית נהיו וקשיא דמדמי לעיל להאי דר' ינאי לאסנן דצא עליה ואח"כ נתן לו ואוקומה אסנן אפילו עשאו לה אפותיקי ועמד בשעת ציאה בחצירה ואע"ג דמשעת ציאה אישתעבד לה ואין להחיר מטעם שאין השיעבוד על טלה זה אלא על נכסיו וכשיתן לה טלה זה לפלות השיעבוד מנכסיו הוי חליפי אסנן דשרי דלאמרינן פרק כל האסורין (תמורה דף ג.) דא"כ מאי ראייה מציא לעיל מאסנן על דזי' ר' ינאי שאני התם דחליפין מותרין ואילו חליפי שציעית אסורין אלא ודאי אע"ג דמשעבד אינו נתפש באיסור אסנן כלל וה"ה לרבי ר' ינאי אע"ג דמשעבדי ועוד לפירושן לשון קנה לה דינר גביה יתור לשון הוא (ה) לא היה לו להחיר רק משעבד ולא משעבד לכן נראה לרבינו יחזק לפרש ואינו חושש לא משום שציעית שפורע חובו מפירות שציעית שכבר פרע לו הדינר ואין שום חוב מוטל עליו לפרוע אחר שאלו האיסור אצל אמר ואני פורע חושש משום שציעית שהוא כאלו לקחם צעל הבית לעצמו ונתנם לפועלו וגמלא פורע חובו מפירות שציעית והשתא אפילו איירי צרייתא לאחר הביעור פריך שפיר אלמא כי קפרע לא היה לנו לחששם כאלו לקחם צעל הבית לעצמו ונתנם לפועלו מאחר שהן לוקחין הפירות מבית החנוני והוא פורע המעות לאחר שאכלום ומסיק תרגמה רב פפא צחנוני המקיפו דמשעבד ליה דכיון (א) דדריכה לאקופי קני ליה דינר גביה פי' דמשעבד ליה שקונה שיעבוד צכסיו לאלתר כנגד מה שנותן לפועלו והיינו קני ליה דינר גביה דקאמר לשיעבוד הדינר קונה צכסיו שזה דינר ולא קנין גמור שיוכל להקדישו מעת שקונה הדינר צכסיו צעל הבית לאלתר כשהן צעין ונותנו לפועלו הוי ליה מה שקונה צכסיו צעל הבית דמי הפירות ולכן חשיב צעל הבית כלוקח הפירות והיך מחנוני ומאכלין לפועלו צכסין ולצקוף כשיתן הדמים לחנוני לפלות השיעבוד מנכסיו יהיו דמי שציעית אחרון אחרון נתפש ואם היו העניים שלווים מהם דזי' ר' ינאי ע"י ר' ינאי כחנוני המקיפו והיה אומר ר' ינאי לצני צימו לאו ולו ואני פורע היה נתפש באיסור שציעית מה שר' ינאי פורע להם בצימו וזה דפירש אצל הס לא הוי צחנוני המקיפו ולהכי לא גמר ומקני להו שיעבוד צכסיו לאלתר כשנותנין פירות שציעית לצני צימו ונהי דבתורת ערבות וקבלנות משעבד להם לעניים סוכר עתה זה המתוך שאין משעבד צערות אף בקבלנות רק גוף הערב והקבלן אצל צכסיו של ערב אין המלוה קונה כלום לאלתר ואפילו שיעבוד אי נמי היה טועה בזה שאין שיעבוד צכסיו ערב אלא צמלוה ולוה אצל אם היה אומר תן לפלוני מנה או הלוהו ויהא קניו לו והוא יהא פטור ממך ואני נותן לך או ואני פורע לך שזהו כעין מעשה דר' ינאי דהכא אין כאן דין ערבות אע"ג דלאמרינן צקוף גט פשוט (ב"ב דף קעז.) תן לו ואני נותן לך אין לו למלוה על הלוה כלום דמשמע אצל על הערב יש לו מדלא קאמר אין לו על זה ועל זה לא היה מסיק אדעתיה השתא מההיא כי היכי דלא אסיק אדעתיה הך דרצא וכי אייתי דרצא חדא מינייהו נקט והתלמוד נושא ונותן לפי טעמות ואמר אצל חנוני שאין מקיפו מאי מותר כו' ומו חנוני שאין מקיפו מי לא משעבד כלומר וכי אין נכסיו משועבדין ממש כדן ערב והא אמר רבא כו' קנה מדין ערב וכשהוא מולה

בז א ב מ"י פ"ד מהל' איסור מזהב הל' יא: בז ג מ"י פ"ו מהל' ערביין הל' כב סמך עשין קלח [נוש"ע י"ד פי' רמז סעף ו:] יז ד מ"י פ"ד מהל' איסור מזהב הל' יא: יח ה מ"י פ"ט מהל' מביה הל' א סמך עשין פב טו"ע י"ד פי' רמז סעף ג [וכהנה]: יט ו מ"י פ"ד מהל' איסור מזהב הל' יב: כ ז ח ט י ב מ"י שם הלכה יג: ל [ש"ע ח"מ פי' שלז סעף ד כהנה]: כא ז מ"י פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' כו טו"ע י"ד פי' קלח סעף ד [טו"ע א"ח פי' תג סעף ו:]

תורה אור השלם

1 ואישי בי יקדש את ביתו קדש ליהוה והעריבו הבית בין טוב ובין רע כאשר יצריך אותו הבית בן יקום: ויקרא כו יד